

**ФАКУЛТЕТ БЕЗБЕДНОСТИ
УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ**

Број: _____

Датум: _____

Београд, Господара Вучића бр. 50.

**НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ
ФАКУЛТЕТА БЕЗБЕДНОСТИ
УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ**

Одлуком Наставно-научног већа Факултета безбедности Универзитета у Београду број 154/8, донетом на седници 09.04.2014.године, именована је Комисија за оцену докторске дисертације кандидаткиње **мр Снежане Васић** под насловом: „Утицај међународних субјеката безбедности на редефинисање националне безбедности земаља Западног Балкана“ у саставу:

- проф.др Жељко Иваниш, председник,
- проф. др Зоран Кековић, члан
- проф. др Драган Симић, Факултет политичких наука, члан
- поц. др Зоран Јефтић, члан.

На основу увида у текст докторске дисертације Комисија Наставно-научном већу Факултета безбедности подноси следећи

**РЕФЕРАТ
О ЗАВРШЕНОЈ ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ**

1. ОСНОВНИ ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ И ДИСЕРТАЦИЈИ

Кандидаткиња **мр Снежана Васић** рођена је 25. јула 1965. године у Врбасу, Србија. Дипломирала на Факултету општенородне одбране у Београду 1988. године, а магистрирала на истом факултету у марту 2007. године на тему "Перспективе учешћа

државне заједнице Србија и Црна Гора у евроатлантским интеграционим процесима са аспекта савремених безбедносних изазова, ризика и претњи", чиме је стекла звање магистра наука одбране, безбедности и заштите, смер наука безбедности. Ступила је у активну војну службу 1989. године и тренутно је у чину потпуковника.

У периоду од 2004. до 2010. године радила на следећим пословима:

- Шеф Одсека за сарадњу са међународним организацијама и регионалним иницијативама у Управи за међународну војну сарадњу, МО Републике Србије,
- Шеф Групе за сарадњу МО са Народном скупштином Републике Србије,
- Шеф Одсека за међународну војно-образовну сарадњу у Управи за међународну војну сарадњу.

Од маја 2010. године, налази се на дужности руководиоца Групе за планирање, школовање и усавршавање кадра МО и ВС у иностранству у Управи за кадрове Сектора за људске ресурсе, МО Републике Србије.

У протеклом периоду учествовала на више међународних и регионалних семинара, курсева и конференција чије су теме биле међународна безбедност, контрола наоружања, регионална сарадња, родна равноправност у сектору безбедности и сл.

Активно је учествовала:

- у ради експертских тимова Центра за међународну сарадњу RACVIAC, Загреб, Хрватска (2005 – 2009)
- на семинару о питањима Кодеса понашања ОЕБС у области контроле наоружања, Женева, 2007. године
- у организацији и реализацији семинара о заједничкој безбедносној и одбрамбеној политици ЕУ (Београд, 2008),
- на састанцима регионалних иницијатива Америчко-Јадранске повеље и иницијативе SEEC (Тирана, Скопље, Београд 2005 – 2008),
- изради и спровођењу Националног акционог плана за имплементацију Р СБ УН 1325 у Р. Србији

- на више домаћих и међународних семинара и округлих столова везаних за увођење родне равноправности у оружане снаге Р. Србије,
- на међународној конференцији „Интеграције и допринос држава Југоисточне Европе заједничкој безбедносној и одбрамбеној политици ЕУ“ (Београд, 2011. године).

Докторска дисертација кандидаткиње **мр Вање Роквић**, под насловом „Утицај међународних субјеката безбедности на редефинисање националне безбедности земаља Западног Балкана“, написана је на 261 страна текста, са проредом 1,5. Од тога резиме на српском и на енглеском има 8 страна; садржај 3 стране; увод 5 страна (стр.4 - 9); прво поглавље под насловом "Поимање међународних субјеката безбедности" 53 стране (10 - 63), друго поглавље „Узроци и карактеристике стања безбедности земаља Западног Балкана“ 45 страна (стр.64 - 109); треће поглавље „Утицај међународних безбедносних субјеката на безбедност земаља Западног Балкана“ 124 стране (стр.110 - 234); закључак 7 страна (стр.235 - 242); објашњење скраћеница 4 стране (стр.243 - 247); литература 7 страна (стр.248 - 255) и на крају биографија кандидаткиње и остали процедурални прилози на 5 страница (стр.256 - 261). Текст дисертације је додатно аргументован графиконима (2), сликама (3), шемама (4) и табелама (18). Текст дисертације садржи 315 фуснота. Основна литература обухвата 115 консултованих јединица стране и домаће литературе, 22 текста у часописима и зборницима и још 18 релевантних Интернет адреса.

2. ПРЕДМЕТ И ЦИЉ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Кандидаткиња мр Снежана Васић у својој докторској дисертацији пажњу је посветила комплексности проблематике тенденција глобализације у економској, политичкој, културној и свакој другој сфери друштвеног живота. Та тенденција наметнула је потребу свеобухватнијег истраживања појма безбедности. Раније је основни објекат, али и субјекат безбедности била суверена држава, као главни део међународног система држава, а сама безбедност сваке од њих се мерила искључиво њеном војном моћи. Јачање привредне међузависности државе, развој комуникација, умногоне измењена геополитичка структура појединих делова света, као и измењени облици безбедносних изазова, ризика и претњи су суштински променили и „померили“ одређење субјеката, односно објеката безбедности. Предмет истраживања ове дисертације обухвата

идентификовање и компарацију теоријских исходишта у којима су пронађене сличности, али и размимоилажења са концептима безбедности, при чему су утврђени садржај и суштина феномена безбедности, његова обележја која имају синтетичка, трансферна и развојна својства. Кроз призму безбедности и националне безбедности одсликана су својства безбедносних интеграција, конкретизованих и моделираних као специфична безбедносна инфраструктура. Коначно, предмет истраживања обухватио је компарацију стратегијско-доктринарних докумената држава Западног Балкана.

Полазећи од сложености истраживања основни научни циљ који је овим истраживањем достигнут јесте научна дескрипција, научна класификација и научно објашњење са елементима научног предвиђања. Научном дескрипцијом стиче се увид у обим и структуру безбедносних проблема Балкана, у врсту фактора који значајно утичу на стабилизацију и интеграцију западног дела Балкана. Научном класификацијом извршена је класификација савремених безбедносних појава у групе између којих постоје одређене узрочно последичне везе које су предмет научног објашњења. Научним објашњењем сагледани су односи држава Балкана које стварају унутрашњи и спољни фактори и механизми настајања безбедносних проблема условљених природом односа између Балканских земаља са центрима моћи у међународној заједници. Друштвени циљ овог истраживања реализован је тако да има значај за институције које се баве безбедносним проблемима Балкана и међународним односима које те земље успостављају међусобно и са центрима моћи међународне заједнице. Поред тога, научна сазнања до којих је кандидаткиња дошла својим истраживањем могу да се примене за доносиоце политичких одлука и државне институције које се баве проблемима одбране.

3. ОСНОВНЕ ХИПОТЕЗЕ ОД КОЈИХ СЕ ПОЛАЗИЛО У ИСТРАЖИВАЊУ

Кандидаткиња је у својој докторској дисертацији на основу чиниоца садржаја предмета истраживања дефинисала неколико хипотеза. Пре свега, као основну хипотезу представила је идеју да поимање безбедности и организација система безбедности међународних субјеката безбедности доприноси изградњи и повећању безбедности земаља Западног Балкана. Поред тога, дефинисала је прву посебну хипотезу у смислу да постојеће нормативно-теоријско поимање безбедности међународних безбедносних субјеката доприноси безбедности држава интегрисаних у систем наднационалне

безбедности. С тим у вези, одредила је другу посебну хипотезу: карактеристике и специфичности балканских земаља и њихови међусобни односи, испољавају велики утицај на стабилност овог дела Европе, а посебно у сфери одбране и безбедности. Све у свему, кандидаткиња је, пишући ову тезу стајала на становишту да су бројни и разноврсни безбедносни проблеми у земљама Западног Балкана међусобно веома повезани. Она сматра да чиниоци нестабилности и проблеми безбедности и њихово интерактивно деловање упућују државе Западног Балкана на међусобну сарадњу и интеграцију у међународне и регионалне безбедносне субјекте. Кандидаткиња је у току истраживања, да би тестирао горње хипотезе, користила бројне научне методе, које су омогућиле верификацију остварених резултата. Тако је стигла до треће посебне хипотезе која гласи: Услов за успешно супротстављање безбедносним изазовима, ризицима и претњама савременог доба захтева редефинисање националне безбедности земаља Западног Балкана. Коначно, кандидаткиња је у овој тези одговорила и на питања шро следе из четврте посебне хипотезе: Интеграција земаља Западног Балкана у међународне и регионалне безбедносне организације допринеће повећању националне и регионалне безбедности.

4. КРАТАК ОПИС САДРЖАЈА ДИСЕРТАЦИЈЕ

У **уводу** кандидаткиња наводи најважније елементе пројекта предоченог на почетку истраживачког процеса. У том смислу предочила је да је ,због бројних и разноврсних безбедносних проблема, различитог нивоа повезаности безбедносних изазова и претњи и њиховог ризичног регулисања и међународном поимању безбедности, последњих година у оптицају термин „Западни Балкан“. Чињеница је да се на простору Западног Балкана налазе државе које су чланице НАТО - а (Република Албанија и Република Хрватска), али и оне које нису интегрисане у евроатлантске безбедносне структуре (Босна и Херцеговина, Република Македонија, Република Србија и Црна Гора), већ су укључене у Програм НАТО - а „Партнерство за мир“. Према мишљењу кандидаткиње, савремени изазови, ризици и претње захтевају сагледавање новог места и улоге Западног Балкана, а пре свега Босне и Херцеговине, Републике Македоније, Републике Србије и Црне Горе, у контексту међународних интеграционих процеса. О проблему укључења наведених земаља Западног Балкана у евроатлантске интеграције постоје многе економске, политичке,

социјалне, војне и друге расправе и схватања на различитим нивоима и са различитих аспеката разматрања овог питања, али њиховом дубљом анализом уочавамо да до сада нема јединственог става о начину укључења у интеграционе процесе. Питања од стратегијског значаја која ове земље морају хитно да реше су - како се поставити у новом геополитичком окружењу диктираном савременим безбедносним изазовима и претњама, и који је најбољи начин укључивања у интеграције као одговор на те изазове и претње, без губљења националног идентитета.

У **првом поглављу**, под насловом „Поимање међународних субјеката безбедности“ кандидаткиња је обрадила четири основна питања, и то Савремено поимање појма безбедности, Теоријско поимање безбедности међународних безбедносних субјеката, Концепти безбедности међународних безбедносних субјеката и Актуелне политике и испољавање безбедности међународних безбедносних субјеката. Безбедност је појам са вишеструким значењем. У најопштијем смислу подразумева слободу од страха, претњи и физичког насиља. Међутим, безбедност укључује и моралне, идеолошке и нормативне елементе, што је одувек отежавало њену прецизну дефиницију. У питању је друштвено конструисан концепт који стиче специфично значење само унутар датог социјалног контекста. Сама реч безбедност најчешће се везује за одређено стање, осећање, услове или окружење у коме се неко или нешто налази или егзистира. Она подразумева перцепцију одређеног стања и принцип на основу којег се ствари формулишу, најчешће као део теорија у тумачењу односа и као услов очувања сваке вредности. Посматрано историјски, безбедност је нераздвојно везана за државу и њен војни сектор. Међутим, безбедност је постепено захватала социјалну и политичку сферу и она је у савременим условима свеобухватна, међузависна и веома промелљива, што свакако усложњава могућност дефинисања једног заједнички прихватљивог одређења безбедности. Након XVII века појам безбедности везује се за појам суверене државне власти, њену унутрашњу и спољну заштиту уз помоћ полиције, правосудног система и других политичких, економских и војних инструмената. Одбрана од спољњег напада остаје централни проблем, мада је досадашња пракса недвосмислено показала да држава може бити угрожена унутрашњим немирима и сукобима, економским и друштвеним поремећајима, нарочито у заједницама у којима недостаје осећај идентитета и социјалне кохезије. Управо холистичка природа безбедности намеће потребу сталног теоријског

развоја и научног истраживања, са коначним циљем достизања што објективније дефиниције овог појма.

Друго поглавље односи се на редефинисање појма безбедности како на светској сцени, тако и у региону, крајем хладног рата. Идеолошки, политички и војни ривалитет између две суперсиле и њихових блокова је престао да буде релевантан у кратком временском периоду. Овај преокрет потиснуо је страх од нуклеарног рата, али и конвенционалних оружаних сукоба већих размера у други план. На дневни ред међународне безбедности дошле су невојне претње попут урушавања држава, унутрашњих сукоба, тероризма и организованог криминала. Интензивирање је тренд да невојне и недржавне претње долазе у први план али и указује на разорност коју такве претње могу имати по светски мир и стабилност. Као резултат тога, многе државе су почеле поново да се ослањају на традиционална војна средства у одбрани од ових нових невојних претњи. Северноатлантски савез се намеће као лидер у отклањању нових невојних претњи, а државе региона препознају интерес у удруживању своје војне моћи са НАТО савезом, те се ствара нови безбедносни оквир у региону. Ово поглавље носи наслов „Узроци и карактеристике стања безбедности земаља Западног Балкана“. Обрађене су целине: Основне карактеристике земаља Западног Балкана, Изазови, ризици и претње безбедности земаља Западног Балкана и Међузависност безбедносних изазова, ризика и претњи земаља Западног Балкана.

У **трећем поглављу** под насловом „Утицај међународних безбедносних субјеката на безбедност земаља Западног Балкана“ обрађена су питања: Теоријско одређење појма утицаја, Утицаји међународних безбедносних субјеката на земље Западног Балкана, Основне карактеристике система националне безбедности земаља Западног Балкана и Могуће последице безбедносних интеграција земаља Западног Балкана у међународне безбедносне организације на систем националне безбедности. Кандидаткиња је у овом делу дисертације предочила темељиту анализу структуре и начина формирања регионалних иницијатива које су активне на Балкану. Оне указују да је мало њих представљало аутохтони производ самих балканских земаља. Велики број иницијатива су или формиране изван региона Балкана, па се прошириле и на државе Западног Балкана, или је њихов настанак последица подстицаја развијених земаља. Поред тога, већина, ако не и све регионалне иницијативе, су од самог почетка замишљене као комплементаран

облик процесу интеграција чији се главни токови одвијају у оквиру Европске уније. Оне представљају допуну европској архитектури, а не замену за укључивање земаља Западног Балкана у ЕУ и друге паневропске организације. Због тога, евентуално кашњење, заостајање региона Западног Балкана у процесу интеграције у ЕУ повратно делује и на улогу и на резултате регионалних иницијатива и њихов утицај на стање у региону. Питање регулисања безбедности у ужем и ширем смислу, борба против криминала и корупције показују се као кључна питања на Балкану који захтевају специфичне методе и решења на регионалном нивоу.

У **закључним разматрањима** кандидаткиња је сумирала резултате истраживања. Навела је да су промене природе и извора претњи безбедности почетком 21. века условиле потребу држава да системе безбедности прилагоде новим околностима, што је названо реформом сектора безбедности. Резултати теоријског истраживања показали су да се нови концепти безбедносне сарадње заснивају управо на „промени карактера претње“ који се уместо опасности од класичног оружаног сукоба појављују кроз економске и социјалне неједнакости, прекограничног и организованог криминала, међународног тероризма, опасног нарушавања животне средине, као и природних непогода и катастрофа. Постављене хипотезе су омогућиле да се приликом истраживања дође до жељених сазнања. Нове претње безбедности довеле су до одређене измене у приступу њеном очувању, што је довело до заузимања заједничких ставова УН, НАТО и ЕУ, као најутицајнијих међународних субјеката безбедности да је евроатлантска безбедност недељива и да слобода, демократија, људска права и либерална економија представљају заједничке вредности и заједничке интересе. Према налазима кандидаткиње, Западни Балкан свакако није само географска одредница, већ и политички појам препознат за регион који се налази на сложеном путу изградње демократских вредности друштва и који још није у потпуности укључен у евроатлантске интеграције. Земље овог региона повезују заједничка историја, степен економског развоја, као и испреплетени безбедносни изазови, ризици и претње. Упркос постојећим разликама, уочава се да су све земље Западног Балкана у својим стратегијским документима донеле исправан закључак да се саме не могу супроставити савременим изазовима, ризицима и претњама и да су међусобна сарадња и координирано деловање у оквиру међународних организација и система колективне безбедности једино могуће решење. При томе, само постојање

стратешко - доктринарних докумената код свих држава Западног Балкана може се сматрати великим искоракom ка већој стабилности региона, који неминовно води ка стварном усвајању неопходних вредности и увођењу категорија дефинисаних норми .

Комисија на крају описа садржаја дисертације посебно сматра да је кандидаткиња успешно консултовала велики број новијих извора домаћег и страног порекла из области предметног истраживања, што доприноси општем позитивном утиску.

5. ОСТВАРЕНИ РЕЗУЛТАТИ И НАУЧНИ ДОПРИНОС ДИСЕРТАЦИЈЕ

Кандидаткиња мр Снежана Васић себи је поставила за циљ да својом докторском дисертацијом поуздано и свестрано истражи стање глобалне безбедности у савременој међународној заједници. При томе је акценат ставила на параметре безбедности у региону Западног Балкана. Друштвена и научна оправданост истраживања произашла је из добијених резултата, који су допринели продубљивању и проширивању научних знања у области наука безбедности, политичких и социолошких наука, економије, права и историје.

Научни допринос ове дисертације огледа се у проширивању и продубљивању знања о свим питањима предмета истраживања и уграђивању остварених сазнања у теоријски фонд наука безбедности и међународних односа. Кандидаткиња је темељито истражила улогу међународних субјеката безбедности на суштину безбедности свих земаља Западног Балкана, посматраних заједно и појединачно, и тиме дала пун научни допринос разумевању феномена безбедности. Ту се мисли, пре свега, на систематизацију сазнања до којих је дошла из области безбедности. Ради се и о прецизном дефинисању концепта безбедности међународних безбедносних организација и њиховог утицаја на безбедност Западног Балкана. На основу анализе националне безбедности држава Западног Балкана (нормативно-организациских елемената), овим истраживачим радом су идентификовани утицаји међународних организација на безбедност држава Западног Балкана.

Поред научно-теоретске оправданости, ова теза има и друштвену оправданост. Та оправданост рада на овој дисертацији може да се посматра и у контексту оправданости истраживања утицаја међународних безбедносних организација на стабилизацију Западног Балкана. Резултати овога истраживања могу да утичу на решавање конкретних

друштвених проблема и могу да послуже као значајан концептуални алат и основ за вођење успешне безбедносне политике. Резултати истраживања ће такође допринети бољем разумевању ове проблематике, што је изузетно важно у сложеним друштвеним околностима када је рад многих институција, органа и служби усмерен ка развијању стратегија које дугорочно дефинишу циљеве развоја, просперитета и напретка којим ће се једно друштво кретати. Ови резултати истраживања могу довести и до промена које ће одредити начин на који се сагледава неко питање, са полазиштима и перспективама које дају нов квалитет и нове погледе на третирану проблематику. Сазнања до којих се долази на основу ивога истраживања могу значајно допринети у редефинисању стратегијско нормативних докумената Републике Србије али и других земаља овог региона, с обзиром да је поштовање правила понашања које намећу велике силе веома значајно питање и услов опстанка.

Комисија је мишљења да је кандидаткиња уз помоћ коректно примењених научних метода дошла до научно прихватљивих резултата на основу којих је дала своје виђење пожељног модела јачања безбедности сваке земље у региону и посебно Републике Србије.

6. ЗАКЉУЧАК И ПРЕДЛОГ КОМИСИЈЕ

1. Докторска дисертација кандидаткиње **мр Снежане Васић**, под насловом „Утицај међународних субјеката безбедности на редефинисање националне безбедности земаља Западног Балкана“, израђена је у скаладу са одобреном структуром на коју је сагласност дало Наставно-научно веће Факултета безбедности и Стручно вече Универзитета у Београду.

2. Дисертација према свом садржају, методолошком приступу истраживању, добијеним резултатима и предложеним моделима представља комплексну анализу фактора безбедности у региону Западног Балкана, а тиме и у Рпублици Србији.

3. Поред научне вредности, дисертација има практични значај, јер резултати истраживања могу бити валидна основа за конкретно јачање безбедносног статуса Републике Србије.

4. Дисертација има и извесних недостатака везаних за техничку обраду текста и тумачење резултата истраживања, што није таквог обима и карактера да би умањило њену укупну вредност.

5. На основу свестране анализе садржаја дисертације, чланови Комисије једногласно оцењују, да докторска дисертација кандидаткиње **мр Снежане Васић**, представља оригинално и вредно научно дело, настало самосталним истраживачким радом.

Имајући у виду напред изнете ставове и значај резултата истраживања, Комисија позитивно оцењује урађену докторску дисертацију и Наставно-научном већу Факултету безбедности Универзитета у Београду једногласно

ПРЕДЛАЖЕ

1. Да прихвати позитивну оцену докторске дисертације кандидаткиње **мр Снежане Васић**, под насловом „Утицај међународних субјеката безбедности на редефинисање националне безбедности земаља Западног Балкана“.
2. Да стави на увид јавности оцењену дисертацију и ову оцену у законом предвиђеном року.
3. Да Реферат о завршеној докторској дисертацији и своју одлуку о усвајању реферата достави на сагласност надлежном органу Универзитета у Београду.
4. Да Наставно-научно веће Факултета безбедности по добијеној сагласности одобри јавну одбрану ове докторске дисертације.

КОМИСИЈА:

Проф. др Жељко Иваниш _____

Проф. др Зоран Кековић _____

Проф. др Драган Симић _____

Доц. др Зоран Јефтић _____